

WSP

PM
Målbildsseminarium
Hallsberg-Stenkumla, järnvägsplan

landskap/miljö, 2018-05-04

Inledning

2018-05-04 hölls ett målbildsseminarium för naturmiljö, kulturmiljö och landskapsdelarna. Detta PM är en sammanställning av seminariet och de målbilder som togs fram.

Syftet var att gemensamt komma fram till en syntes av de olika förutsättningarna som finns i det aktuella landskapet, dess uppbyggnad och dess innehåll. Projektets utmaningar och möjligheter diskuterades. På detta sätt fick beställare och konsult en gemensam bild av projektet.

Swot-analyser gjordes på vissa av platserna för att belysa projektets förutsättningar och utmaningar för att ge en gemensam grund för att utveckla och komplettera projektmålen. Detta PM redovisar platsanpassade projektmål som ska föras vidare till fortsatt arbete med övriga projektmål. I en bilaga redovisas anteckningarna från målbildsseminariet i sin helhet.

Platsanpassade projektmål

för Hallsberg – Östansjö, Befintlig järnväg, Tripphultsmossen, Bladsjön samt
Toskekärr - Stenkumla

Hallsberg - Östansjö

Hallsberg växte fram runt järnvägsstationen som kom till år 1862 och är därmed ett av många stationssamhällen som kom till under denna tid. Spårområde har starkt präglat och omformat landskapet. Den nya Tälleleden har byggts nordväst om bangårdsområdet för att underlätta biltransporter till terminalerna. En större höjd schaktades bort senast när Hallsbergsterminalen byggdes.

Väster om Hallsberg återfinns ett område starkt präglat av infrastruktur i form av högspänningsstråk, järnväg och vägar. Kraftledningarna är speciellt framträdande i området kring Perstorp och Tälle. Befintligt spår för godsstråket passerar här över Västra stambanan och under länsväg 529. Riksväg 50 och länsväg 529 möter varandra i en planskild korsning där anslutande vägar består av bågformade ramper. Större kraftledningar ansluter till en större transformatorstation belägen sydost om korsningen. Intrycket av den befintliga järnvägsbanken minskas av skogen vid Hult sett från Tälleleden nordväst om järnvägen.

Mellan Hallsberg och Östansjö finns ett område för friluftsliv med vandringsled och ett naturområde beläget i de södra delarna. Inom området finns mindre gårdar och hus utspridda.

Sammanfattande anteckningar för landskap bank mellan Hallsberg och Östansjö

- Arbeta med tillförsel av vegetation och skapa nya biotoper, samtidigt som befintliga biotoper kan stärkas. På så vis ökar ekosystemtjänsterna.
- Stärka identiteten som i dagsläget upplevs rörigt på grund av ett komplext infrastrukturlandskap, samt ta ett samlat grepp kring restytor. Nya rum kan skapa och en stark riktning tillföras.
- Arbeta med öppningarna i bankarna så att de hamnar på rätt ställen med avseende på landskaps-, kultur- och miljövärden. Ett exempel är att jobba med passager för djur som ofta rör sig längs vattendrag.
- Använda massöverskottet till att bearbeta bankarnas utformning genom exempelvis terrassering, anpassning till dagens landskap och odlingsbart bankområde.
- Tillföra vegetation så att bankarnas höjd mildras samt för att anknyta till den omgivande miljön.
- Se till att kompensationsåtgärder görs i direkt anslutning till det påverkade området.
- Använda bankarna som ett sätt att skapa en sammankopplande funktion för människor genom landskapet, t ex med cykelväg på utdraget bankområde.
- Få till ett tillräckligt brett järnvägsområde för att inte begränsa möjligheterna till exempelvis terrasseringar.

Befintlig järnväg

Sammanfattande anteckningar för landskap

Rivning av befintlig järnväg

- Skapa ett kulturstråk längs sträckningen för den befintliga järnvägen.
- Omvandla banvallen till en cykelbana. Analyser krävs för att undersöka behovet av öst-västliga kopplingar, hur anslutningar till befintligt väg- och cykelnät samt entrépunkter till friluftsområden sker på bästa sätt. Även målpunkter, rörelser och möjliga stråk i området bör analyseras.
- Omvandlingen av järnvägen öppnar upp för exploatering av området. Analyser bör göras för att undersöka vilket alternativ som bäst öppnar upp för detta: borttagande av bankarna men bibehållande av sträckningen, eller låta bankarna vara kvar.

Tripphultsmossen

På den södra sidan av Hallsberg ovanför förkastningsbranten breder ett barrskogsbevuxet och till stora delar obebyggt landskap ut sig. Detta landskap skiljer Närke och Östergötlands slättbygder åt och rymmer flertalet myrar, mindre områden med öppna jordbruksmarker samt bebyggelse insprängd i skogen. Ett exempel på det sistnämnda är Blåberga på västra sidan av väg 50, samt Vångerud, Lindhult och Breslätt på östra sidan av vägen. Här finns även ett antal mindre sjöar så som Hultsjön och Tripphultssjön.

Landskapet är påverkat av bergshantering, skogsbruk och torvbrytning, något som fortfarande bedrivs och fortsätter att påverka. Många torp med koppling till bergshantering finns också inom området. Vid Tomta/Getrikebergen finns exempel på bergtäkt och vid Römossen torvbrytning.

På förhållandevis plan mark på båda sidor om riksväg 50 i områdets centrala delar breder tallhedarna ut sig. Både väster och öster om dessa tar ett kraftigt kuperat landskap vid innehållande sprickdalar, berghällar och mindre vattendrag.

Även Tripphultssjön och Vissbodasjön ligger inom utredningsområdet. Tripphultsbäcken, Kvarnbäcken och Finnabäcken är vattendrag inom området.

Sammanfattande anteckningar för landskap

Arbetsväg genom Tripphultsområdet

- Lumrarna ska tas om hand.
- Arbetsvägarna ska anpassas till dess omgivning, både vad gäller utformning och dragning i landskapet.
- Arbetsvägarna ska bidra till att öka funktionen på sikt, genom exempelvis att fungera som hästled eller att öka tillgängligheten till friluftsområdena.
- Arkeologisk inventering inom området ska göras.
- Inget utsläpp av olja
- Så liten påverkan som möjligt för boende och för friluftsliv inom området.

Bladsjön

Bladsjön dämdes upp i början av 1700-talet och var tidigare en å. Sjön används för både bad och fiske. Mellan vägen och stranden, vid den sydöstra strandzonen, finns en samlad bebyggelse av fritidshuskaraktär.

Generellt är landskap med sjö- och vattendrag känsliga för större ingrepp då bland annat utblickarna över vattnet kan störas. Mindre sjöar påverkas kraftigt och riskerar att helt förlora sin karaktär vid byggnation av exempelvis större broar.

Sammanfattande anteckningar för landskap

Bro över Bladsjön

- Utforma pelarna så att de gör så liten visuell påverkan som möjligt. Utredda huruvida det finns en siktlinje som är överordnad övriga och i så fall vinkla pelarna så att de blir så smala som möjligt från den vinkeln.
- Minimera påverkan både visuellt och bullermässigt.
- Minimera brons barriäreffekt med bullerskydd genom att göra dem transparenta.

Toskekärr - Stenkumla

Landskapet kring Tosekärr är svagt kuperat och det finns öppnare ytor med åkermark. Landskapet består till största delen av jordbruksmark med insprängd skogsmark. Gamla riksvägen och riksväg 50 sträcker sig genom området i nord-sydlig riktning. Den befintliga järnvägen rör sig i dagsläget genom landskapsrummet på en bank som varierar i höjd, men ligger generellt på ca 2-3 meters höjd över mark.

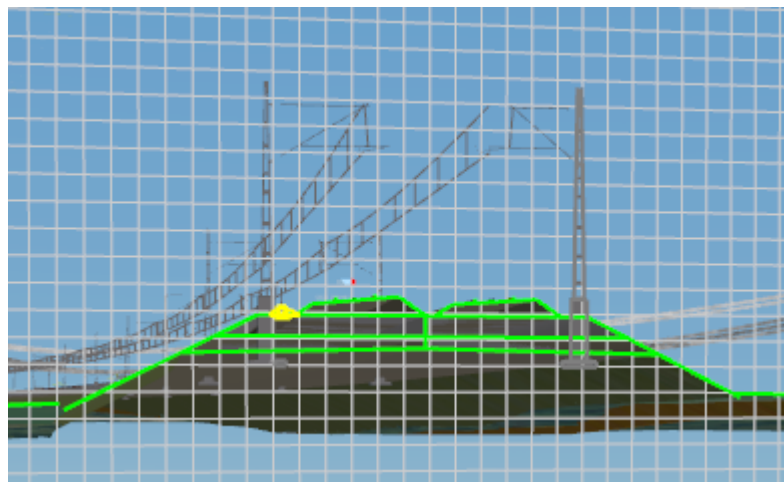
Området mellan Toskekärr och Stenkumla varierar dock i uttryck, och innehåller mindre öppna ytor med gles bebyggelse i form av några mindre gårdar. Landskapsbilden har ett högt värde och på grund av sin småskalighet känslig för större ingrepp.

Naturområdet Klockhyttfältet ligger österut, vilket är utpekade som ett hänsynsområde. Här återfinns bland annat platser med stora landskapsvärden, ytor utpekade som nyckelbiotoper samt mindre fornlämningsområden. Västerut, i riktning mot Bladsjön, ligger ytterligare områden utpekade som naturområden med vilka hänsyn ska tas, på grund av förekomst av ängs- och hagmark samt områden med höga naturvärden. Mindre områden med stora landskapsvärden ligger i området, på grund av fornlämningar.

Sammanfattande anteckningar för landskap

Bållby-Toskekärr-Stenkumla

- Att slänterna utformas väl anpassade efter omgivningen
- Att slänthlutningar samspelar med omgivande landskap
- Att åkermarken i möjligaste mån ansluter mot bankarna på ett vis som möjliggör fortsatt brukande och på så vis undvika fragmentisering av jordbruksmark.
- Att gestaltning av bank och bullervall norr om Bladsjön görs med stor omsorg
- Bankarna ska innebära en så liten visuell barriär som möjligt, genom att låta järnvägsbroarnas öppningar över väg 50 bli så breda som möjligt. Åskådarperspektivet blir viktigt.
- Arbetsytor kring järnvägen ska inte påverka prästgård och banvaktstuga.

Plats	Målbilder	Olika moment	Nu/Senare
Bank Hallsberg - Östansjö	Arbeta med tillförsel av vegetation och skapa nya biotoper, samtidigt som befintliga biotoper kan stärkas.	Vegetationsgestaltning	Nu! (kom ihåg träsäkerhetszon på 20 m)
Bank Hallsberg - Östansjö	Arbeta med öppningarna i bankarna så att de hamnar på rätt ställen med avseende på landskaps-, kultur- och miljövärden. Ett exempel är att jobba med passager för djur som ofta rör sig längs vattendrag.	- Viltstudier - Studera rörelser i landskapet till och från målpunkter.	Nu Gör viltstudier i tid. Dialog med natur.
Bank Hallsberg - Östansjö	Minimera påverkan visuellt och barriärmässigt. Detta gäller särskilt för broarna. Järnvägsbroarnas öppningar över väg 50 ska bli så breda som möjligt.	Undersöka om vi behöver undersöka broarnas längd över väg 50, och i så behövs hur vi kan påverka längderna.	Nu! Titta på behovet.
Bank Hallsberg - Östansjö	Att slänterna utformas väl anpassade efter omgivningen och släntlutningarna ska samspela med omgivande landskap.	- Undersöka lämpliga släntlutningar utefter landskap. - Ta fram förslag (terrass med träd, materialval, vegetation osv)	Nu! Ta fram förslag snabbt och stäm av med ex Anneli kring planbestämmelserna. Om utanför järnvägsområdet behövs nyttjanderättsavtal.
Bank Hallsberg - Östansjö	Höja åkermarken mot bankslänterna så att bankarna upplevs som lägre.		Medel Ingår i masshantering. Nyttjanderättsavtal med markägare?

Plats	Målbilder	Olika moment	Nu/Senare
Bank Hallsberg - Östansjö	Använda massöverskottet till att bearbeta bankarnas utformning genom exempelvis terrassering, anpassning till dagens landskap och odlingsbart bankområde	- Undersöka hur långt järnvägsområdet kan sträcka sig. - Ta fram förslag	Nu Utöka järnvägsområdet? I samråd med masshantering.
Bank Hallsberg - Östansjö	Undvika fragmentisering av jordbruksmark samt möjliggöra för odlingsbart bankområde.	Se över påverkade åkerbitar och hur de kan fortsätta brukas.	Nu Se över så att all åkermark blir tillgänglig.
Bank Hallsberg - Östansjö	Stärka identiteten som i dagsläget upplevs rörigt på grund av ett komplext infrastrukturlandskap.	- Utreda vilka platser vars identitet behöver stärkas samt hur så ska ske. - Ta fram förslag	Medel Identifiera vilka platser det gäller och ta fram förslag på hur stärka dem.
Bank Hallsberg - Östansjö	Se till att kompensationsåtgärder görs i direkt anslutning till det påverkade området.		Medel

Plats	Målbilder	Olika moment	Nu/Senare
Befintlig järnväg	Addera till funktionerna i området såsom cykelbanor och kulturstråk.	• Analyser av befintlig järnväg (som ska tas ur bruk). • Analyser av målpunkter, rörelser och möjliga stråk i området bör analyseras.	Nu: inventering. Målpunkter och friluftsliv. Vad bör bevaras av befintlig järnväg? Senare: cykelbana/kulturstråk En del cykelbana är redan beslutad. Vid trafikplats Tälle blir det dock för smalt för vidare dragning.
Befintlig järnväg	Värna kulturmiljön genom att bevara bankar och göra informationsskyltar		Senare Spår 101 (östligt spår) är tänkt att göras om till GC-bana, i samråd med kommunen.
Befintlig järnväg	Öka tillgängligheten för gående och cyklister.	• Analyser av målpunkter samt huruvida behov finns av cykelstråk i öst-västlig riktning.	Nu: inventering Senare: cykelbana/kulturstråk
Arbetsväg genom Tripphultsområdet	Arbetsvägarna ska anpassas till dess omgivning, både vad gäller utformning och dragning i landskapet. De ska bidra till funktionen på sikt.	• Arkeologisk inventering ska kompletteras. • Ytterligare inventeringar av friluftsvärden, kultur- och naturmiljö. • Undersöka huruvida arbetsvägar. behövs och hur de i så fall ska dras. • Undersöka hur de ska utformas.	Nu! I samråd med produktionsplanering

Plats	Målbilder	Olika moment	Nu/Senare
Arbetsväg genom Tripphultsområdet	Så liten påverkan som möjligt för boende och för friluftsliv inom området, både vad gäller tillgänglighet, buller, oljeutsläpp samt damning.	• Bullerutredning • Utredda huruvida parkering i anslutning till badplats är möjlig • Utredda huruvida konflikter kan komma att uppstå	Nu! WSP tar del av den kommunikation som skett med intresseförening för skidåkning. En tanke som uppkommit från TrV i samtal med denna förening är att lägga trummor på några ställen för skidspår.
Bro över Bladsjön	Utforma pelarna så att de utgör en så liten visuell påverkan som möjligt	• Utredda huruvida det finns en siktlinje som är överordnad övriga, och i så fall om pelarna går att vinkla så att de blir så smala som möjligt från denna vinkel.	Nu Två punkter är viktiga: från Västra Å och den från vägen. Alltså öst-västlig och nord-sydlig riktning. Se över detta översiktligt och återkom till TrV. I dialog med Bro.
Bro över Bladsjön	Minimera påverkan av bron både bullermässigt	• Utredda hur brons bullermässiga intryck kan minimeras. Bullerskydd.	Medel

Plats	Målbilder	Olika moment	Nu/Senare
Bållby-Toskekär-Stenkumla	Använda massöverskottet till att bearbeta bankarnas utformning genom exempelvis terrassering, anpassning till dagens landskap och odlingsbart bankområde	• Utredda hur släntlutningarna kan anpassas för att samspela med sin omgivning	Nu!
Bållby-Toskekär-Stenkumla	Minimera påverkan visuellt och barriärmässigt. Detta gäller särskilt för broarna. Järnvägsbroarnas öppningar över väg 50 ska bli så breda som möjligt.	• Undersöka huruvida broarnas längd kan påverkas och om så behövs.	Nu
Bållby-Toskekär-Stenkumla	Arbetsytor kring järnvägen ska inte påverka prästgård och banvaktsstuga.		Senare

wsp